

VALAHOL EURÓPÁBAN

M fia találta meg Medvigy holttestét a temető melletti út mentén. Arra biciklizett délután, amikor tartott egy kis pihenőt az öldöklésben. Az iskolai szünetekben, ha más nem adódott, lövöldözős játékokat nyomtatott a gépén. Akár egész nap irtotta az ellenséget. A tanárt, mert M a helyi általános iskolában tanított, sosem érdekelte, miért játszik ilyen játékokkal, mint ahogy az sem, ezeknek mi a céljuk az ölésen kívül. A fia viszont néha besokallt tőlük, és elment bicajjal kóborolni a környékre, olykor fél napokra is eltűnt, és sosem mesélte el, merre járt, az apja pedig nem kérdezte. Mindig csak annyit beszéltek, amennyit a fiú akart. És ő nagyon ritkán akart, olyankor is keveset. Nem érdekelte más, csak legyen otthon enni- és innivaló, sok nasi meg némi sör.

A tanár sosem látta olyan koncentrálnak és kommunikatívnak a fiát, mint amikor hazaért azon a napon, amikor megtalálta a holttestet. Medvigy juhász volt, magánakvaló, fura figura, minden évszakban ugyanazt a zsíros posztókalapot viselte, időnként cserélte rajta a madártollat. Kéves emberrel tartott kapcsolatot, de amikor a falu utcáit járta, mindig egy bárány porosz-kált a nyomában, nyakában csengettyű lógott, már messziről jelezve, hogy Medvigy közeledik.

A fiú elmondása szerint a temető melletti földúton tekert a dombra, a kilátóhoz igyekezett, amikor észrevette a fűben fekvő Medvigyet. Először azt hitte, alszik, aztán azt, hogy valami baleset érhetette, vagy rosszul lett. Leszállt hát a biciklijéről, hogy megnézzé, mi van a juhással. Különös volt, mondta, hogy egyetlen birkát nem látott a közelben, Medvigy kutyái sem mutatkoztak, és amikor a csengettyűs bari moccanatlan testét észrevette a juhásztól nem messze, már tudta, hogy nagy a baj. A biciklijét a fűbe fektette, nem nyúlt a tetemekhez, csak körbejárta őket, néha leguggolt, hogy közelebbről megnézzén egy-egy részletet. Legalábbis így mesélte az apjának. Szerinte Medviggyel és a báránnyal is egyetlen lövés végzett. Tiszta, pontos, profi munka, mondta. A kilátóból jöhettek a lövések, és aki leadta őket, úgy értette a dolgát, mint egy mesterlövész. A különös az, folytatta a fiú, hogy alig nézett szét, a domb alján máris megjelent egy katonai terepjáró.

Nem rendőrök, apa, mondta, katonák, bazmeg, sose láttam őket. Hogy kerültek oda? Honnan tudták, hogy találnak ott valamit? Lezárták a kör-

nyéket. A műút, a temető, a kilátó és a legelő irányába kordont húztak, nem engedtek senkit a területre, hazafelé hallottam néhány sráctól, hogy a körzeti megbízott autója is a kordonon kívül várakozott, ő maga pedig a katonákkal vitatkozott. Gondolom, nehezményezte, hogy nem engedik a helyszín közelébe. Velem közölték, hogy elmondhatom a faluban, amit láttam, de semmiképp ne terjesszek hülyeségeket, elég nagy trauma lesz ez így is az embereknek, hogy a juhász előbb a kedvenc bárányával, majd magával is végzett. Tudták, ki az áldozat, érted? Még a bárányról is volt infójuk. Őrület! Együttérezőn, mi több, bambán bólogattam. Mint egy rendes Coen-filmben, szúrta közbe az apja, hogy jelezze, figyel. Aha, ahogy egy falusi suttyótól elvárható, folytatta a fiú, ezt kellett tennem, hogy ne legyen gyanús, tisztában vagyok veled, átvernek. Mert egyértelmű volt, hogy átbasznak, és még a kilátó környékén szét akartam nézni, ezért amikor a sok bólogatás után végre elengedtek, mert ártalmatlannak gondoltak, a kilátó felé indultam. Az egyik kanyarban, ahol senki sem láthatott, gyorsan leugrottam a bringáról, a hátsó keréken letekertem a szelepszapokát, addig nyomtam két kézzel a külsőt, hogy távolról is laposnak tűnjön a gumi, visszatekertem a szelepszapokát, és folytattam az utamat. A kilátó közelében egy katona állt, kérdezte, mit keresek ott, mondtam neki, hogy a főnökeiktől azt az utasítást kaptam, a legrövidebb úton húzzak haza, és hát erre, a dombon át vezet a legrövidebb út. Géppisztolyának csövét, amit eddig ferdén a föld felé tartott – lassan, hogy alig vettem észre –, a lábamra irányította. Nem paráztam, mert láttam, hogy nincs kibiztosítva. Legyek szíves kicsit várni, mondta. Bólintottam. A gyakorlójából előhalászott egy adóvevőt, s míg jobb keze mutatóujját végig a ravaszon tartotta, gyorsan ellenőrizte a sztorim hitelességét. Oké, mondta, amikor elrakta az adóvevőt, mehetsz. Felszálltam a cangára, indultam a kilátó felé. Alig haladtam pár métert, amikor utánam szólt. Hé, kölyök, nem érzed? Lapos a hátsód. Basszus, mondtam, köszö, nem tudom, mi van vele, mostanában gyakran leereszt. Meg kéne nézetned a szelepet, esetleg a belsőt. Az lesz, csak vergődjek el valahogy hazáig, apám ért hozzá. Leszálltam a gépről, lekattintottam róla a pumpát, a katona felé mutattam. Szerencse, hogy ez mindig nálam van. Hát te meg hová mész, kérdezte, amikor látta, hogy pumpával a kezemben tovább tolongok a bicajra a kilátó felé. A napon nem olyan jó pumpálni, mutattam a kilátó által vetett árnyék irányába. Nem is vagy te olyan ostoba, mondta a katona. Lassan tolongtam a bicajra, végig a földet figyeltem előtte. Mákom volt. A kilátó alatti árnyékos részen valami fehérlett a fűben. Úgy támasztottam le a cangát, hogy a kerék takarja az apró, fehér tárgyat. Szelepszapka le. Pumpálni kezdtem.

Közben világossá vált, hogy egy eldobott cikket találtam. Pumpálás közben megtöröltem izzadó homlokomat, s mintha a mozdulat ezzel függne össze, felnéztem a kilátóra. Igen, valószínűleg onnan pöckölte le valaki, méghozzá olyan ember, aki nagyjából az akkor még valószínűleg élő juhász felé nézhetett. Amikor visszacsavartam a szelepszapokát, a markomba rejtettem a bizonyítékot, mert tudtam, hogy az, csak még azt nem tudtam, mire. A katona semmit nem vehetett észre. Intettem neki. További eseménytelen posztolást kívántam, s indultam haza. Valamit válaszolt, de nem figyeltem már rá, csak az izgatott, hogy minél hamarabb alaposan szemügyre vehessem a zsákmányomat. A pincesoron behúzódtam egy elhagyott pinceház mögé, kinyitottam a tenyerem, és ezt láttam. Egy cikket helyezett M elé, az asztalra. Ami elsőre feltűnt, az a füstszűrő fölötti felirat volt. A tanár látta, hogy nem az ő nyelvükön írták. A betűk egy része olyan volt, mint az ő írásukban is használt latin betűk, némelyikük viszont semmilyen, általa is ismert írásjegyre nem emlékeztetett. Amíg a fia történetét hallgatta, az ámulat, a büszkeség, a kíváncsiság és a féltés meccsel benne. Körmérvőzős tornájukon mindig más állt a tabella élén. Ekkor éppen a kíváncsiság. De az ő zseniális fia, aki két éves kora óta, amikor az édesanyját egy szörnyű vonatbalesetben elveszítette, kénytelen volt M-mel beérni, most is előállt egy ötlettel.

Figyu, apa, van egy játék, amelyiknek az egyik jelenetében mintha ilyen betűkkel volna az ellenség föld alatti bunkere fölé írva valami. Keresek róla egy képet a neten, okés?

Már csinálta is. Beírt valamit a keresőbe, néhányat kattintott, és tényleg megjelent a képernyőn egy bunker, fölötté pedig egy felirat. Kinagyította, mellé tette a cigicsikket. A két szóban két ismeretlen betű egyezett. Milyen nyelv ez? Mind a ketten erre gondoltak, de a fiú valószínűleg már a válaszhoz vezető utat is ismerte, amikor az első robbanás megrázta a falut. Házuk falai megremegettek, a csillár örült pörgésbe kezdett, majd kiszakadva a plafonból, egy Jack White-poszteren tört darabjaira. Belemerevedtek a döbbenetbe. De már jött is a következő, hallották, hogy a tető gerendái megreccsennek. Nem volt idő várni. M-nek rémlett, hogy egy kötelező polgári védelmi oktatáson azt mondták, bombázás vagy tüzéségi tűz esetén mindenki azonnal rohanjon a tűzoltószertárhoz, mert alatta akkora bunkerrendszer van, hogy elvileg elfér benne az egész falu. Futás a tűzoltószertárhoz, üvöltötte. Kirohantak a házból, s mire az utcára értek, már mindhárom templom harangját félreverték, a robbanások és a sűrű harangszó elegye hullámozott körülöttük. A faoszlopokra szerelt hangszórókból áradó riadt emberi hangokból alig hallatszott valami. Mindenfelől gyalog, biciklivel,

csetteggővel, tolókkocsival és autóval menekülő emberek és állatok özönlöttek az utcákra. Sosem gondolták volna, hogy ennyi lélek fér el abban a néhány utcányi építményben, ami a falujukat alkotta. A robbanások hangja kottázható volt, de mintha mind a temető utcája felől érkezett volna. Tüzek égtek arra, füst gomolygott a falu felé. Felsivített néhány riasztó, majd el is hallgatott azonnal, vagy beleolvadt az általános hangzavarba. A tűzoltószertár környékén feltorlódtak az autók, kiugráltak belőlük az emberek, gyerekeket, idős vagy járóképtelen betegeket cipelve igyekeztek a cél felé. Kis csapatok járták végig a házakat, hogy mindenkit a tűzoltószertárba irányítsanak vagy vigyenek. A kapuk nyitva álltak, polgárőr egyenruhás emberek terelték a népet a bunkerrendszer lejárata felé, karszalagos önkéntesek palackos vizet és élelmiszer-csomagokat osztottak az udvaron, egy szobapincsi vagy egy kismama miatt egymásra üvöltöző embereket próbáltak lenyugtatni a hirtelen hivatásukra találó problémamegoldók. Nyugtalanító volt a káosz, de nyugtalanító volt az is, hogy mennyi ember milyen gyorsan képes domesztikálni azt. A bunkerbe vezető lépcsőkön araszoltak a tömegben, amikor M-nek beugrott, hogy már járt itt. Egy kisebb tanárcsoporttal körbevezették őket a labirintusszerű teremrendszeren, amelyben termenként egy zuhanyzókabin és néhány furnélemezrel leválasztott vécé is volt. A komplexum vízellátásáról és szellőzéséről is magyaráztak valamit, de nem érdekelte, tehát nem figyelt, akkor viszont igen, amikor megmutatták, hogy a legnagyobb terem zuhanyfülkéjéből nyílik egy menekülőjárat. Mintha kamaszkora valamelyik kalandregényében találta volna magát hirtelen. A csempézett falnak tűnő rész valójában úgy működik, mint egy elforgatható ajtó. Be is mutatták. A bal felső csempe megnyomásakor a kattán hang után az egész fal beforgható egy föld alatti folyosóba, amelyben egy átlagos magasságú felnőtt ember kényelmesen tud haladni egy darabig, pár száz méter után viszont az alagút magassága és szélessége csökken, az utolsó 50 métert már szinte négykézláb mászva kell megtenni. Azt is elmondták, hogy a kijárat a falu végén, a folyó partján van, sűrű nádas takarja, és minden évben egyszer egy karbantartó végigjárja, és ha kell, kitisztítja a menekülőjáratot, sőt, a kijáratról induló, a szomszéd települések közelébe vezető csapásokat is.

A fiú az egyik kisebb terem felé vette volna az irányt, de M határozottan a legnagyobb felé tolta. Suttogva elmondta neki, ha elszakadnának egymástól, merre és hogyan menekülhet, ha nagy a baj, és hogy vigyen magával annyi embert, amennyit csak tud.

Éppen elhelyezkedtek a földre terített ócska szőnyegeken, amikor kiabálást hallottak az udvarról, néhány lövés is eldördült, pánik tört ki, a lépcsőn

meglódult a tömeg, kevésen múlt, hogy nem tapostak össze senkit. Ahogy az utolsó emberek is levergődtek a bunkerbe, ismeretlen nemzetiségű katonák jelentek meg a lépcső tetején. Egy szakállas fazon jött elől, nyilván a vezetőjük, mellette lépkedett egy alacsony, szemüveges fickó, mint később kiderült, ő volt a tolmács, mögöttük hármas sorokban legalább egy szakasznyi katona. Mindannyian ugyanolyan terepszínű egyenruhát viseltek, géppisztolyaikat a pincében összezsúfolódott falusiakra irányozták. A csoport végén három katona három tetemet vonszolt le a pincébe. Medvigyét, a bárányét és azét a parancsnokét, aki a kilátó környékének lezárását irányította. A juhász hulláját maga után vonszoló katona oldalán egy szablyához hasonló fegyver lógott, a bárány kis tetemét cipelőjében pedig egy videokamera. A lassan közeledő csapat láttán nyugtalanság támadt a tömegben, több nő és gyerek felsírt, néhányan imádkozni kezdtek, többen hangosan káromkodtak, szidalmazták az ismeretlen nemzetiségű katonákat, akiknek vezetője megállt a lépcső alján, megvárta, míg az övéi felsorakoznak mellette, majd intett a holttestek hordozóinak. A szablyás először a bárány fejét vágta le, a csengettyű a földre hullott, aztán a parancsnokét, végül a Medvigyét. Mind-egyik fejet diadalmasan a tömeg felé mutatta. A videós mindezt rögzítette. A falubeliek sikoltoztak, ordítottak és imádkoztak, de volt, aki elájult a szörnyűségek láttán. A pánik csúcspontján az idegen parancsnok a tolmácsra nézett, aki sipító hangon elkiáltotta magát: Kuss, vagy lövünk közétek! A harcosok a vállukhoz emelték a fegyverüket. Hallgassatok! Vezető szól hozzászólásokat, folytatta erélyesebben a tolmács, s mivel ez sem használt, szemével intett az egyik katonának, aki a terem sarkában álló ócska szekrénybe eresztett egy rövid sorozatot. Mint fojtó füst, terült szét a bunkerben a csend. A szakállas parancsnok szétvetett lábakkal állt, kezét a háta mögött összefűzte. Sokáig fürkészte megvető tekintettel a falusiakat, majd valami furcsa, gurgulázáshoz hasonlító nyelven megszólalt. Röviden, határozottan beszélt, a gyűlölet úgy itatta át szavait, mint méz a kenyeret. A szemüveges fordított. Parancsnok mondja, ti mind vagytok gonoszok. Gonoszokat büntetni kell. Gonoszoknak életét el kell venni. Mert gonoszok miatt van földön pokol. Büntetések lesz, mint övék, és itt a három fej nélküli test felé bökött. Gonosz büntetése halál, gonosz büntetése pokol. Isten hatalmas! Készüljete pokolra!

Ezután a parancsnok és a kísérete elhagyta a pincét, vitték magukkal a két ember és a bárány földi maradványait, a testeket a tűzoltószertár előtti árokba dobták, gázolajat locsoltak rájuk, s elégették őket, a fejeket pedig a kerítésből kitépett lécekre húzták, s a szertár tetejére erősítették, hogy mesz-

sziról láthatók legyenek. Odalent termenként három fegyverest hagytak, akiknek az első dolga volt, hogy a vécékről és a zuhanyzókról leszedették az ajtókat, aztán egymástól és a tömegtől kábé egyforma távolságot tartva, kényelmesen elhelyezkedtek a termekben. Óránként váltották őket. Lassan kiderült, hogy halkán beszélgetni lehet, de tilos minden hangos tevékenység. M a fiúval eleve úgy helyezkedett el, hogy a nagyterem zuhanyfülkéjének közelében legyenek. Mivel nem vették el tőlük a vizüket és az enivalójukat, megbeszélték, hogy amennyire csak lehet, beosztják, ki tudja, mi történik velük, hány nap, míg megmenekülnek vagy meghalnak. Fogvatartóik érzékelhetően sokat tudtak róluk, de a menekülési útvonalról nem lehetett tudomásuk, különben azonnal berobbantották vagy ellenőrzésük alá vonták volna, de M és a fiú azt sem tartották kizártnak, hogy tudnak az alagútról, csak velük nem közlik ezt, és katonák várnák a menekülőket a kijáratnál. Abban is megegyeztek, hogy ezen az útvonalon keresztül is csak akkor van esélye a szökésnek, ha az óvóhelyen tartózkodó fegyvereseket valamilyen ürüggyel egyszerre sikerül kicsalogatni a szabadba. A lépcsőn át, a főbejárat felé pedig teljesen reménytelen, mert eleve esélytelen az óránként váltott, friss és éles belső őrk lefegyverzése, de ha valamilyen csodálatosan összehangolt akcióval, sok emberveszteséggel sikerülne is, nem tudni, odafent hány katonába és milyen komoly fegyverekbe futnának bele, valószínűleg egy kitérés kísérlet esetén rájuk robbantanák az egész óvóhelyet, biztosan megvannak rá a megfelelő fegyvereik. Az egyetlen remény tehát a menekülő útvonal, de az is csak akkor, ha a véletlenek véges sora nekik kedvezően rendeződik el.

Nehezen telt az éjszaka, a friss rettenet ellen még nem hatott a fásultság.

Másnap reggel a tolmács sétált le hozzájuk, három fegyveres kísérte. Te, tanár, mutatott M-re, és te, pap, bökött a görög katolikus parókusra, jön velem. Szótlanul ballagtak fel a lépcsőn. Meglepetésükre az udvaron alig találtak katonákat, viszont már fent volt két falubeli nő. M-eket leültették egy téglafal maradványaira, onnan kellett végignézniük, ahogy az egyik nőnek elmagyarázta a tolmács, hogy szaladjon a legközelebbi facsoport felé, nem követik, s ha sikerül elérnie az első csenevész akácot, már nem lőnek rá, akár meg is menekülhet. Kap egy focipályányi előnyt. A nő összemarkolta szoknyáját, és futni kezdett, mire az egyik katona, megszegve az ígéretet, azonnal utánaeresztett egy sorozatot. A nő megpördült a levegőben, és a porba zuhant. Néhány harsányan röhögő katona odament a testhez, felemelték a földről, a fejét levágták, majd a pap és M elé helyezték egy épen maradt faldarabra. Most jönni ti!, mondta nekik a tolmács. Kaptok két fegyver, ha

megölteket másik nő, mielőtt eléri fa, megmenekültök. Holnapig nem bánunk se ti, se feleség, se gyerek. De ha hagyjátok elfutni, megöljük őket. Ti végignézitek, utána tikteket is. Értitek?

Egy-egy kibiztosított Kalasnyikovot nyomtak a kezükbe, intettek a nőnek, hogy fusson. Ők ráemelték fegyvereiket, az idegen katonák pedig rájuk. A nő sírva rohant, nekik viszont remegett a kezük. Olyannyira, hogy a parókus kezében el is sült véletlenül, mire a tolmács ráförmedt. Várni még! M ezt a pillanatot használta ki. Hirtelen megfordult, hasra vetette magát, és tüzelni kezdett az ellenséges katonákra. Valaki eldobott egy kézigránátot, nem messze M mellett robbant, a parókus a földre zuhant, közben a nő elérte az első akácot, M-en kívül nem is figyelt már rá senki. A tanár úgy érezte magát, mintha a fia egyik lövöldözős játékának nehéz szintjét teljesítené. A lejárát felé araszolt, és lőtt, ha felbukkanni látott bármilyen részletet egy ellenséges harcosból. Közben a lövések hangjára a lenti őrök is felrohantak. M higgadtan leszedte őket egyenként. Elérte a lejárátot. Éppen azt üvöltötte a barlangmélyi sötétbe, fiam, meneküljetek, amikor mellkason találta az első lövedék...